

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen perusteet

Hallitus 17.11.2025 § 208

Aluevaltuusto 1.12.2025 § 80

Sisällysluettelo

1. Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala.....	3
2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käsitelmäärittely, tavoite ja tarkoitus.....	3
3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen ja toimintatavat.....	4
4. In house -yhtiöt ja omistajaohjaus	5
5. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta osana hyvinvointialueen johtamis- ja hallintojärjestelmää sekä taloussuunnittelu- ja seurantaprosessia	5
6. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi	6
7. Tilivelvollisuus	6

1. Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala

Hyvinvointialuelain (611/2021) 22 §:n mukaan hyvinvointialueen valtuuston on päätettävä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tarkoituksena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa hyvää hallintoa ja johtamista hyvinvointialueella. Ne koskevat johtoa, hyvinvointialueen toimielimiä sekä kaikkea toimintaa, josta hyvinvointialue vastaa omistuksen, ohjaus- tai valvontavastuun tai muiden velvoitteiden kautta.

Hyvinvointialueella ei ole tytäryhtiöitä, joten konserniohjauksen vaatimukset eivät täyty, mutta inhouse-yhtiöitä ohjataan hyväksytyjen omistajapolitiittisten linjausten mukaisesti. Valtuusto hyväksyy omistajastrategian ja vahvistaa omistajaohjauksen periaatteet. Yhtiöiden toiminnan valvonta tapahtuu yhteistyössä yhtiöiden kanssa, ja niillä on velvollisuus antaa hyvinvointialueelle tarvittavat tiedot sisäistä valvontaa ja yhtiöiden toimintaan liittyvää riskienhallintaa varten.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta noudatetaan lisäksi, mitä hyvinvointialueen hallintosäännössä sekä muissa ohjeissa ja määräyksissä säädetään.

2. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käsitelmäärittely, tavoite ja tarkoitus

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa hyvinvointialueen johtamisjärjestelmää. Sisäinen valvonta on hyvinvointialueen johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, uhkien ennakointia ja hallintaa, mahdollisuuksien hyödyntämistä, toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Riski on epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin. Vaikutus on esimerkiksi poikkeama odotetusta tai mahdollisuus, jota ei hyödynnetä.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- tunnistetaan ja kuvataan hyvinvointialueen toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, seuraamiseksi ja raportoimiseksi.

Koska sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että hyvinvointialueelle asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista, eivät ne ole mitään erillisiä toimintoja vaan jatkuva osa tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävää toimintaa: päivittäisjohtamista, suunnittelua, päätöksentekoa ja toimintaprosesseja. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla olennainen osa myös hyvinvointialueen eri toimielinten työskentelyä

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta perustuvat strategiaan, toiminta- ja taloussuunnitelmassa asetettuihin toiminnan ja talouden tavoitteisiin, johtamisperiaatteisiin ja eettisiin periaatteisiin. Keskeistä on toiminnan jatkuvuuden, häiriöttömyyden ja turvallisuuden varmistaminen.

Sisäisellä valvonnalla ja riskienhallinnalla tarkoitetaan käytännössä hyvinvointialueelle kuuluvien tehtävien, ratkaisuvallan ja vastuiden määrittelyä sekä erilaisia menettelytapoja

johtamis-, ohjaus- ja toimintaprosesseissa. Määrittelyjen ja menettelytapojen tarkoituksena on saada kohtuullinen varmuus siitä, että

1. toiminta on tuloksellista ja talous kestävällä pohjalla
2. lainsäädäntöä, päätöksiä, sääntöjä ja johdon ohjeita noudatetaan
3. resursseja ja omaisuutta käytetään asianmukaisesti ja ne turvataan
4. toiminnan ja talouden raportointi on oikeaa ja luotettavaa

Omavalvonta on osa sisäistä valvontaa. Omavalvonnalla tarkoitetaan palveluntuottajan omaa laadun ja turvallisuuden varmistamista siten, että toiminnassa toteutuvat lainsäädännön, ohjausasiakirjojen ja palveluntuottajan itse omalle toiminnalleen asettamat turvallisuus- ja laatuvaatimukset. Keskeinen tavoite on potilas- ja asiakasturvallisuuden varmistaminen.

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa. Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla objektiivisen, riippumattoman ja järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Sisäisen tarkastuksen velvollisuutena on arvioida valvontajärjestelmän ja riskienhallinnan tarkoituksenmukaisuutta ja tuloksellisuutta, ja pyrkiä siten edistämään organisaation tavoitteiden saavuttamista. Sisäisestä tarkastuksesta ohjeistetaan tarkemmin hallituksen hyväksymässä sisäisen tarkastuksen toimintaohjeessa.

3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen ja toimintatavat

Aluevaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista ja edellyttää, että kaikissa sen toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

Aluehallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastuualueellaan ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti. Heidän tulee toimia hyvän johtamis- ja hallintotavan ja eettisten periaatteiden mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin epäkohtiin.

Keskijohto ja esihenkilöt toteuttavat sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa omilla vastuualueillaan sekä seuraavat ja arvioivat valvonta- ja riskienhallintatoimenpiteiden tuloksellisuutta. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaavat siten kaikki johtavat viranhaltijat ja esihenkilöt.

Toteuttaminen tapahtuu käytännössä siten, että

- tehtävät, ratkaisuvälit ja vastuut ovat selkeästi määriteltäviä
- hyvän hallintotavan periaatteita noudatetaan ja eettiset periaatteet huomioidaan
- toimintaympäristöä analysoidaan ja tämän perusteella priorisoidaan merkittävimmät uhat ja mahdollisuudet
- asetetaan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet
- järjestetään riskienhallinta hallituksen ohjeistuksen mukaisesti siten, että se on suunnitelmallista ja tuloksellista

- valvontamenettelyt ovat suunniteltu ja niitä toteutetaan siten, että ne ovat riittäviä suhteessa niistä aiheutuviin kustannuksiin
- organisaation viestintä ja raportointi on järjestetty systemaattisesti
- toimintaa seurataan ja arvioidaan samoin kuin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatapojen tuloksellisuutta

Sisäinen tarkastus varmistaa ja arvioi objektiivisesti ja riippumattomasti hyvän johtamis- ja hallintotavan toteutumista sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta. Sisäinen tarkastus raportoi arvioinnin tuloksista ja esittää toimenpidesuosituksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi

4. In house -yhtiöt ja omistajaohjaus

Omistajaohjausta johdetaan valtuuston hyväksymien omistajaohjauksen periaatteiden mukaisesti, ja hyvinvointialueen hallitus vastaa omistajaohjauksesta, joka liittyy hyvinvointialueen toimintaan. Hyvinvointialueen hallituksen alainen omistajaohjausjaosto vastaa siitä omistajaohjauksesta, jota hyvinvointialue toteuttaa omistamiinsa yhtiöihin.

5. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta osana hyvinvointialueen johtamis- ja hallintojärjestelmää sekä taloussuunnittelu- ja seurantaprosessia

Hallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta ovat osa hyvinvointialueen johtamis- ja hallintojärjestelmää, päätöksentekoa sekä strategista ja operatiivista toiminnan ja talouden suunnittelua ja seurantaa, poikkeamiin reagointia ja suoriutumisen arviointia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tulee olla kokonaisvaltaista ja sen tulee toteutua kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla. Riskienhallinnan tulee ulottua kaikkiin riskiluokkiin, sekä sisäisiin että ulkoisiin.

Talousarvion laadinnan yhteydessä tulee analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa ei eriytetä muusta tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävästä toiminnasta, vaan se on jatkuva osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Sisäinen valvonta toteutuu mm. selkeinä tehtävien, toimivallan ja vastuiden jakoina, valvonta- ja raportointivelvoitteina, tietojen ja tietojärjestelmien suojaamisena, omaisuuden turvaamisena, sopimusten hallintana.

Toimiva sisäinen valvonta myös ehkäisee ja paljastaa väärinkäytöksiä. Johdon velvollisuutena on toteuttaa sisäistä valvontaa väärinkäytösten ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä puuttua havaittuihin väärinkäytöksiin. Väärinkäytöksenä pidetään erilaisia epärehellisiä, epäeettisiä tai hyvinvointialueen ohjeita rikkovia taikka lainvastaisia tekoja.

Kokonaisvaltaiseen riskienhallintaan ja sisäiseen valvontaan liittyy myös hyvinvointialueen omavalvontaohjelma, jonka avulla hyvinvointialue palvelunjärjestäjänä ohjaa ja valvoo järjestämisvastuulle kuuluvaa palvelutuotantoa, ja palveluntuottajat sosiaali- ja terveyspalveluissa varmistavat palveluiden tuottamiseen kuuluvan laadun sekä jatkuvuuden.

6. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana osavuositarkastusten yhteydessä vallitsevan raportointikäytännön mukaisesti. Aluehallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Johtavien viranhaltijoiden tulee antaa hallitukselle oman tehtäväalueensa osalta selonteko merkittävimmistä riskeistä ja sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi. Selontekoa painotetaan vuosittain eri kohdealueille laatuohjelman painopisteiden mukaisesti. Selontekojen tulee perustua dokumentoituun aineistoon.

Mikäli tilikaudella havaitaan merkittäviä riskejä, tulee johtavien viranhaltijoiden myös raportoida niistä ja niiden hallintakeinoista välittömästi valvontavastuussa olevalle taholle. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

7. Tilivelvollisuus

Aluevaltuusto nimeää tilivelvolliset luottamushenkilöt ja viranhaltijat. Nimeäminen voi tapahtua osana talousarvion hyväksymistä tai erillisellä päätöksellä.

Laki hyvinvointialueista 127 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa annetaan lausunto siitä, onko sisäinen valvonta ja riskienhallinta (sekä konsernivalvonta) asianmukaisesti järjestetty. Kertomuksessa on myös esitettävä, voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen tilivelvollisille myöntää vastuuvapaus.

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Ylimmällä johdolla on erityinen vastuu ja velvoite toimia hyvän hallinto- ja johtamistavan ja eettisten lähtökohtien mukaisesti sekä puuttua toiminnassa ilmeneviin poikkeamiin. Johdolla on selonottovelvollisuus vastuullaan olevasta toiminnasta.

Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esihenkilöitä toiminnan valvontavastuusta.